

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ
ДУ «НАЦІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ ТЕРАПІЇ ІМЕНІ Л. Т. МАЛОЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ»

Державна установа «Національний інститут терапії імені Л.Т. Малої НАМН України» – єдиний в Україні науково-дослідний і клініко-діагностичний загальнотерапевтичний центр. Основним науковим напрямом є розробка способів профілактики, ранньої діагностики та прогнозування перебігу найбільш розповсюджених неінфекційних захворювань (НІЗ) на підставі комплексного вивчення змін метаболічних показників, вікових, гендерних та генетичних особливостей, що беруть участь у формуванні захворювань та передбачають його розвиток з метою індивідуалізації профілактичних та лікувальних заходів.

Робота ДУ "Національний інститут терапії імені Л. Т. Малої НАМН України" в період з 2020 по 2025 рр. передбачає вирішення наступних питань:

1. науково-дослідна робота;
2. лікувальна робота;
3. організаційно-методична робота;
4. матеріально-технічна база.

1 Науково-дослідна робота

Основні напрямки науково-дослідної роботи ДУ «Національного інституту терапії імені Л.Т. Малої НАМН України»:

I. Вивчення розповсюдженості факторів ризику найбільш поширених в Україні неінфекційних захворювань;

II. Вивчення генетичних та епігенетичних особливостей розвитку НІЗ, персоніфікованого лікування на підставі фармакогенетичних досліджень та впливу якісного та кількісного складу кишкової мікробіоти на розвиток та прогресування НІЗ;

III. Вивчення чинників хронізації та розробка методів ранньої діагностики, лікування та первинної і вторинної профілактики найбільш розповсюджених коморбідних станів - захворювань серцево-судинної системи, органів дихання, захворювань шлунково-кишкового тракту, нирок та інші.

Для реалізації такої наукової платформи планується створення Центру Профілактики неінфекційних захворювань, завданнями котрого стануть:

- інтеграція геномних і епігеномних підходів у вивченні факторів ризику НІЗ та їх коморбідності;
- формування реєстру хворих терапевтичного профілю з коморбідною патологією внутрішніх органів, з наступним виділенням хворих, що потребують термінового або планового проведення профілактичних заходів;

- розробка системного підходу щодо формування здорового способу життя, який враховує генетичні та епігенетичні фактори, соціально-економічні особливості мешканців Харкова та Північно-Східного регіону України з метою проведення багатофакторної профілактики факторів ризику розвитку основних неінфекційних захворювань;

- продовження досліджень стосовно персоніфікації схем лікування з урахуванням стану кишкового мікробіому, фармакогенетичного профілю пацієнта, уповільнення старіння та продовження життя.

- створення автоматизованого реєстру факторів ризику НІЗ в Харківській області та Північно-Східному регіоні України;

- створення системи популяризації медичних знань серед пацієнтів, що сприятиме зниженню навантаження на лікарів загальної практики та зниження фінансових витрат на лікування НІЗ;

- започаткувати формування банку генетичного матеріалу, отриманого у жителів Північно-Східного регіону України для можливості визначення ризику розвитку НІЗ ще до появи клінічних симптомів.

Основними результатами науково-обґрунтованої стратегії профілактики НІЗ будуть:

- розробка комплексних заходів щодо профілактики та прогнозування ризиків розвитку неінфекційних захворювань в клініці внутрішніх хвороб з урахуванням «терапевтичної» коморбідної патології та їх несприятливих фіналів з використанням генетичної і молекулярної діагностики.

- розробка інформаційних систем немедикаментозної та медикаментозної профілактики НІЗ, розробка і практичне застосування системи діагностики і первинної профілактики порушень харчового статусу і аліментарно-залежних захворювань;

- впровадження принципів персоналізованого лікування з використанням генодіагностики і біомаркерів найбільш поширених НІЗ з урахуванням стану мікробіому та віку;

- впровадження молекулярно-біологічних підходів до аналізу індивідуальних особливостей геному та мікробіому людини для оцінки ризику виникнення НІЗ;

- створення системи контролю та зворотного зв'язку з результативності впровадження результатів в практику охорони здоров'я;

Ці питання необхідно вивести в ранг загальнодержавних потреб в Україні.

Для реалізації Стратегії розвитку наукові відділи формують дослідження в означених напрямках.

У рамках вивчення розповсюдженості факторів ризику неінфекційних захворювань здійснюється формування бази даних щодо наявності та розповсюдженості факторів ризику, які сприяють становленню та виникненню неінфекційних захворювань в Харківському регіоні, на підставі опитування та обстеження пацієнтів, що перебувають або перебуватимуть на лікуванні в клініці ДУ «Національний інститут терапії імені Л.Т. Малої НАМН України».

Отримані результати дозволять визначити найбільш поширені комбінації тригерних факторів в залежності від віку і соціального статусу людини.

Оскільки більшість неінфекційних захворювань (серцево-судинні захворювання, цукровий діабет, ожиріння, обструктивні захворювання легень, дистрофічні процеси кістково-м'язової системи) об'єднують спільні фактори ризику: паління, низька фізична активність, нераціональне харчування, порушення вуглеводного та холестеринового обміну, зловживання алкоголю, то вивчення найбільш інформативних тригерних факторів, а також впровадження заходів щодо їх модифікації, сприятиме зниженню смертності від НІЗ, попереджуватиме розвиток коморбідності у даної категорії хворих.

Новітні розробки сприятимуть підвищенню якості і тривалості життя, суттєвій економії державних коштів по виплатах інвалідності і непрацевдатності; збереженню й зміцненню здоров'я населення шляхом профілактики неінфекційних захворювань, мінімізації факторів ризику, формуванню культури здоров'я, мотивації населення до здорового способу життя; будуть розроблені алгоритми комплексної індивідуальної і групової профілактичних програм для пацієнтів високого і дуже високого серцево-судинного ризику з НІЗ.

З метою реалізації стратегічних завдань щодо наукових досліджень, які проводяться в установі, передбачається керуватися Розпорядженням Кабінету Міністрів України № 530-р від 10.07.2019 року «Про затвердження переліку найважливіших науково-технічних (експериментальних) розробок за пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки в рамках виконання державного замовлення на найважливіші науково-технічні (експериментальні) розробки та науково-технічну продукцію у 2019-2020 роках» та сприяти впровадженню результатів НДР в роботу інституту та за її межами.

Характерною особливістю Інституту є багатопрофільність та широта проблем, що вирішуються, здійснення фундаментальних та прикладних досліджень в терапевтичній галузі та виявлення принципово нових можливостей, які сприяють розвитку науково-технічного прогресу.

Наукову роботу планується проводити в двох аспектах: фундаментальному і прикладному. Фундаментальні дослідження будуть спрямовані на вивчення глибинних питань патогенезу терапевтичних найбільш розповсюджених неінфекційних захворювань. Прикладні дослідження будуть вирішувати питання оптимізації ранньої діагностики та персоналізованого лікування найбільш поширених НІЗ.

Планування наукових досліджень проводитиметься лише за умови охороноспроможності та з урахуванням практичної цінності тієї чи іншої розробки.

Протягом наступних 5 років *відділом вивчення захворювань органів травлення та їх коморбідності з неінфекційними захворюваннями* буде розроблено технологію персоналізованого лікування хворих на неалкогольну жирову хворобу печінки (НАЖХП) на тлі метаболічних порушень.

Буде оцінено роль молекулярно-генетичних (мікро-РНК 34а, мікро-РНК-122, FABP2, PPAR γ , ADRB2 и ADRB3), метаболічних чинників, біомаркерів

запалення (СРБ, ФНО-альфа, цитокератин -18) в розвитку та прогресуванні НАЖХП.

Буде вивчено роль кишкового мікробіому в розвитку та прогресуванні НАЖХП та розроблені нові схеми персоніфікованого лікування та профілактики прогресування НАЖХП з урахуванням дисбалансу кишкової мікробіоти шляхом визначення регіональних особливостей ентеротипів кишкової мікрофлори та їх взаємозв'язку з метаболічними порушеннями.

Відділом вивчення процесів старіння та профілактики метаболічно-асоційованих захворювань буде створено концепцію передчасного старіння, визначення генетичних епігенетичних та метаболічних аспектів старіння та створення на цій основі комплексного міждисциплінарного підходу до вік-асоційованих захворювань, сучасних методів їх профілактики з метою істотного продовження періоду здорового життя людини; буде розроблено алгоритм визначення маркерів передчасного старіння в різних вікових групах в залежності від способу життя, соціального статусу, наявності в сімейному анамнезі серцево-судинних захворювань, цукрового діабету, надлишкової маси тіла (ожиріння) та їх епігенетичної модифікації; буде розроблено та впроваджено персоналізовані алгоритми первинної профілактики метаболічно-асоційованих захворювань залежно від віку з урахуванням молекулярно-генетичного аналізу; буде ініційовано створення реєстру (бази даних) пацієнтів різних вікових груп з ознаками метаболічно-асоційованих захворювань, в тому числі і для молекулярно-генетичних досліджень.

Відділом комплексного зниження ризику хронічних неінфекційних захворювань планується проведення роботи щодо удосконалення ранньої діагностики метаболічних порушень з розробкою персоналізованих програм первинної профілактики в неорганізованій популяції.

Пріоритетним для роботи відділу комплексного зниження ризику хронічних неінфекційних захворювань буде розвиток профілактичного напрямку, розробку персоналізованих програм первинної профілактики метаболічних порушень та методу їх використання в неорганізованій популяції.

Це включає проведення скринінгових досліджень для виявлення порушень ліпідного і вуглеводного обміну і системи профілактичного консультування.

Основні зусилля будуть сконцентровані на розробці стандартних протоколів профілактичного консультування з урахуванням факторів ризику і генетичних факторів. Пацієнтам в результаті профілактичного консультування будуть запропоновані *індивідуальні* програми харчування і фізичної активності.

З метою вивчення патогенезу неінфекційних захворювань *відділом артеріальної гіпертонії та профілактики її ускладнень* планується розробка методів оптимізації лікування хворих на артеріальну гіпертензію з ожирінням на підставі вивчення гуморальних і епігенетичних факторів та параметрів мікробіоти кишечника.

У межах цього дослідження планується вивчення ролі кишкової мікробіоти в розвитку порушень гуморальних, імунних та епігенетичних факторів, які є патогенетично вагомими для прогресування метаболічних та серцево-судинних

уражень у хворих на артеріальну гіпертензію на тлі ожиріння. За результатами роботи будуть розроблені та впроваджені в практику принципово нові ефективні методи зниження ризику прогресування несприятливих метаболічних порушень, в першу чергу, початкових порушень вуглеводного і ліпідного обмінів, що буде сприяти зниженню загального серцево-судинного ризику та покращенню прогнозу хворих ще на ранніх етапах розвитку захворювання.

Також буде проведено дослідження для встановлення основних закономірностей розвитку і перебігу фібриляції передсердь та обумовлених даною патологією життєвонебезпечних ускладнень у хворих на артеріальну гіпертензію, цукровий діабет 2 типу та серцеву недостатність зі збереженою та зниженою фракцією викиду лівого шлуночка серця. За результатами цього дослідження будуть також розроблені і впроваджені в практику охорони здоров'я нові способи гальмування серцево-судинних і церебро-васкулярних ускладнень у даної дуже важкої категорії хворих.

Відділом клінічної фармакології і фармакогенетики НІЗ буде проведена робота щодо формування підходів до індивідуалізації фармакотерапії неінфекційних захворювань, зокрема, хронічної серцевої недостатності (СН) в умовах коморбідної патології (дисфункції щитоподібної залози, цукрового діабету, ожиріння, анемії) з розробкою фармакогенетичних методів профілактики декомпенсації СН у хворих на ішемічну хворобу серця та дисфункцію щитоподібної залози.

Пріоритетними напрямками даної наукової роботи є: визначення частоти поліморфізму генів системи β -адренорецепції, у хворих з СН після перенесеного інфаркту міокарда на фоні дисфункції щитоподібної залози; вивчення частоти синдрому «низького трийодтироніну» та субклінічної дисфункції щитоподібної залози; встановлення механізмів розвитку та декомпенсації СН з урахуванням клінічних, генетичних та гормональних статусів у хворих з коморбідними станами; підвищення ефективності лікування пацієнтів з СН в умовах коморбідної патології (дисфункції щитоподібної залози, цукрового діабету, ожиріння, анемії); профілактика декомпенсації СН.

З метою підвищення ефективності діагностики та лікування хворих на хронічне обструктивне захворювання легень (ХОЗЛ) з супутньою ішемічною хворобою серця (ІХС), зниження летальності та інвалідизації хворих *відділом кардіопульмонології* буде досліджено молекулярно-генетичні аспекти, що впливають на особливості перебігу, стратифікацію факторів ризику несприятливого перебігу ХОЗЛ та розробка прогностичних шкал оцінки варіантів фенотипів ХОЗЛ.

Буде встановлено генетичні особливості перебігу ХОЗЛ серед мешканців Харківського регіону, з урахуванням можливості організму хворих на ХОЗЛ та ІХС до біотрансформації ксенобіотиків та рівня антиоксидантної активності плазми з метою своєчасного виділення пацієнтів з високим ризиком серцево-судинним подій та легеневої декомпенсації та створення алгоритму персоніфікованого ведення цих хворих.

Буде розроблено багатофакторний підхід до профілактики ХОЗЛ з супутньою ІХС шляхом боротьби з загальними факторами ризику та факторами ризику, пов'язаними з індивідуальними можливостями пацієнта до біотрансформації ксенобіотиків та антиоксидантного захисту.

Пріоритетними напрямками даного дослідження є: визначення частоти поліморфізмів генів системи антиоксидантного захисту та біотрансформації ксенобіотиків – глутатіонтрансферази GSTT1 та мітосомальної епоксидгідролази EPHX1 шляхом молекулярно-генетичного аналізу; визначення стану загальної антиоксидантної активності плазми крові; визначення рівня сурфактантного протеїну D (SP-D) в сироватці крові; дослідження BODE-індексу (MMRC, ОФВ1, тест з 6-хвилинною ходою, Індекс маси тіла) та пульсоксиметрії, а також ролі зазначених факторів в патогенетичних механізмах розвитку частих загострень ХОЗЛ у хворих на ХОЗЛ та ІХС.

Важливим вважається створення сучасної лабораторії діагностики синдрому нічного апное/гіпопное та порушень сну. За результатами обстеження в лабораторії буде розпочато створення реєстру хворих з синдромом апное/гіпопное, які потребують лікування апаратами постійного позитивного тиску у дихальних шляхах (CPAP і різновиди: auto-CPAP, ВІРАР).

З метою підвищення ефективності терапії та запобігання виникнення серцево-судинних ускладнень у хворих з патологією нирок *відділом профілактики та лікування хвороб нирок* при коморбідних станах планується вивчення генетичних, метаболічних і кардіогемодинамічних параметрів, а також біомаркерів запалення, фіброзу й ендотеліальної дисфункції у даній категорії пацієнтів.

Пріоритетними в даній науковій роботі в напрямку профілактики прогресування захворювань нирок будуть: визначення поліморфізмів генів, асоційованих з ризиком розвитку та прогресування ренальних порушень і серцево-судинних ускладнень у хворих з коморбідною патологією; дослідження вмісту маркерів запалення, фіброзу та ендотеліальної дисфункції в крові хворих з патологією нирок при коморбідних станах; визначення параметрів центральної гемодинаміки, метаболічних показників та особливостей функціонального стану нирок в залежності від генетичного профілю хворих; аналіз динаміки метаболічних і кардіогемодинамічних параметрів та показників функціонального стану нирок у хворих з ренальною патологією на тлі лікування з урахуванням генотипів досліджуваних поліморфізмів.

Одним з важливих напрямків наукових досліджень *відділу профілактики та лікування невідкладних станів* з метою підвищення ефективності лікування кардіологічних хворих, в тому числі з гострим інфарктом міокарда з підйомом сегмента ST (ГІМПІСТ) є вивчення ролі біохімічних та генетичних маркерів в прогнозуванні несприятливого перебігу інфаркту міокарда у хворих після черезшкірного коронарного втручання.

Серед пріоритетних напрямків наукових досліджень планується: визначення вмісту маркерів запалення (рівня ІЛ-1 α), ангіогенезу (експресія

генів васкулоендотеліального фактора росту–А (VEGFA), функціонального стану ендотелію (eNO- синтетаза, ендотелін-1) та їх ролі в патогенетичних механізмах рестенозу/тромбозу стента, несприятливого перебігу захворювання після первинного ЧКВ у хворих з ГКСПСТ; дослідження впливу поліморфізму G634C гена VEФP-A та простого нуклеатидного поліморфізму 786TC гена ендотеліальної NO синтази на частоту рестенозу стента у обстежених хворих; вивчення функціонального стану ендотелію (рівень ендотеліальної NO-синтази), вплив ендотелій-протективних ефектів статинів на частоту рестенозу стента; визначення ролі матриксної металопротеїнази 9 та мієлопероксидази в патогенетичних механізмах та прогнозуванні виникнення рестенозу стента, несприятливих подій.

Відділом ішемічної хвороби серця і метаболічних порушень планується проведення роботи з вивчення ролі епігенетичних чинників, змін кишкової мікробіоти у патогенезі ІХС при її поєднанні з цукровим діабетом 2 типу, впливу епігенетичних порушень на перебіг коморбідної патології, обґрунтування і розробка на цій основі нових підходів до профілактики та лікування серцево-судинних ускладнень цукрового діабету.

Пріоритетними напрямками наукової роботи будуть: дослідження особливостей експресії циркулюючих мікроРНК при поєднанні ІХС і цукрового діабету 2 типу, вивчення ролі варіабельності циркулюючих мікроРНК-126 та -146a у механізмах запалення, асоційованого з метаболічними порушеннями і змінами мікробіому; вивчення запального профілю та функціонального стану ендотелію при поєднаній патології, визначення запальних медіаторів (зокрема інтерлейкінів-6, -18, розчинної молекули адгезії судинних клітин (sVCAM-1), моноцитарного хемоатрактантного протеїну-1) і дослідження ендотелійзалежної вазодилатації; визначення здатності статинів, цукрознижуючих препаратів (інгібіторів натрій-залежного котранспортеру глюкози 2 типу) впливати на експресію циркулюючих мікроРНК-126 та -146a при поєднанні ІХС з цукровим діабетом 2 типу, встановлення зв'язків метаболічних та протизапальних ефектів цих лікарських засобів з експресією циркулюючих мікроРНК при поєднаній патології; дослідження значення циркулюючих мікроРНК як біомаркерів для прогнозування перебігу та ефективності лікування при поєднанні ІХС з цукровим діабетом 2 типу.

Важливим є створення умов для оптимізації діяльності *наукової лабораторії*.

Потребують подальшого розвитку із застосуванням новітніх напрацювань лабораторні діагностики, а саме:

- впровадження нових, найбільш адекватних для вирішенню завдань НДР методів досліджень, що мають більш високу аналітичну точність та діагностичну надійність, досягнення їх відтворності шляхом контролю та оцінки якості лабораторних досліджень на преаналітичному, аналітичному та постаналітичному етапах;
- підвищення якості лабораторних досліджень згідно стандартам належної лабораторної практики та вимогам ДСТУ ISO 15189 – 2015 на основі отримання та використання референсних значень, ретельного контролю

реактивів, внутрішнього аудиту та постійного підвищення кваліфікації співробітників;

– розробка і впровадження сучасних молекулярно-генетичних, біохімічних, імуноферментних та цитологічних методів вивчення молекулярних та клітинних механізмів виникнення і хронізації хвороб внутрішніх органів;

– поглиблене дослідження мікробіоти, генетичної детермінованості процесів судинного старіння та експресії мікро-РНК і генів відповідальних за продукцію факторів, пов'язаних з виникненням та прогресуванням неінфекційних захворювань внутрішніх органів;

– розширення спектру дослідження поліморфізмів генів, асоційованих з ризиком неінфекційних захворювань внутрішніх органів, для створення програми первинної та вторинної профілактики цих захворювань та генів, що контролюють синтез і активність ферментів біотрансформації лікарських засобів, для підбору фармакотерапії в залежності від генетичного профілю.

Стратегічним напрямком розвитку інституту є розширення методичного арсеналу молекулярно-генетичних досліджень як структури геному в цілому, так і окремих генів та їх функціональної взаємодії в нормі і при патології. На даний час найбільш комплексним підходом, що забезпечує достовірний результат подібних досліджень, є пряме визначення нуклеотидної послідовності, яке досягається високопродуктивним секвенуванням ДНК. У зв'язку з цим планується придбання системи секвенування нового покоління MiSeq («Illumina») для забезпечення проведення метагеномного аналізу з метою вирішення проблеми діагностики, профілактики та лікування на молекулярному рівні.

Інститут планує подальшу співпрацю з такими установами, як Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Харківський національний медичний університет, Всеукраїнська громадська організація «Асоціація превентивної та антиеїджинг медицини», Науково-технічний центр радіоелектронної і медичної техніки і технологій Національного аерокосмічного університету ім. Н.С. Жуковського «ХАІ», Харківським національним університетом радіоелектроніки, Харківський національний фармацевтичний університет, медичні училища та коледжі.

Продовжиться участь науковців Інституту в міжнародних медичних товариствах: Міжнародне товариство із здоров'я судин (International Society of Vascular Health&Aging, France), Європейське товариство кардіологів, Європейське товариство гіпертензії, Європейське товариство з серцевої недостатності.

Планується набути членства в Європейському товаристві порушень ритму.

З 2019 року *відділом профілактики та лікування невідкладних станів* розпочато проведення спільних досліджень з відділеннями інтервенційної кардіології та інтервенційної аритмології ДУ «Інститут загальної та невідкладної хірургії імені В.Т.Зайцева НАМН України», присвячених оцінці ефективності лікування гострого інфаркту міокарда та порушень серцевого ритму.

Відділом кардіопульмонології Інституту заплановано вивчення когнітивних порушень та розладів депресивного спектру у хворих на ХОЗЛ з супутньою ІХС сумісно з ДУ «Інститут неврології, психіатрії та наркології НАМН України».

Відділом ішемічної хвороби серця та метаболічних порушень сумісно з ДУ «Національний науковий центр «Інститут кардіології імені академіка М.Д. Стражеска НАМН України» обговорюється новий проект щодо дослідження мікро-РНК.

Міжнародне співробітництво передбачає обмін досвідом з провідними клініками та аналогічними інститутами інших країн, асоціаціями терапевтів.

З 2015 року ДУ «НІТ ім. Л.Т.Малої НАМНУ» є зареєстрованим членом програми «Горизонт 2020» (Participant Identification Code (PIC) – 924514567). Проводиться постійний активний пошук партнерів з метою створення Консорціуму для участі в проекті «Горизонт 2020» з використанням пошукової системи на сайтах. Робота проводиться у рамках наступних тем:

–SC1-BHC-02-2019: Systems approaches for the discovery of combinatorial therapies for complex disorders (<https://www.nature.com/scitable/topicpage/complex-diseases-research-and-applications-748>);

–SC1-BHC-28-2019: The Human Exposome Project: a toolbox for assessing and addressing the impact of environment on health.

У межах теми SC1-BHC-28-2019: «The Human Exposome Project: a toolbox for assessing and addressing the impact of environment on health» програми HORIZONT-2020 триває пошук партнерів щодо створення консорціуму сумісно з Гданським медичним університетом (кафедра і клініка гіпертонії та діабетології) та ДУ «Національний інститут терапії імені Л.Т.Малої НАМН України».

Пріоритетними будуть також спільні міжнародні проекти.

У 2019 році розпочато спільний науковий проект Всеукраїнської асоціації кардіологів України та Фонду кардіологічної освіти у Центральній і Східній Європі (CARDICA) (м. Лодзь, Польща) "Предиктори відновлення та утримання синусового ритму у хворих на фібриляцію та/або трипотіння передсердь з артеріальною гіпертензією та ішемічною хворобою серця", який триватиме до 2025 р.

Виконавці проекту:

- Фонд кардіологічної освіти у Центральній і Східній Європі (CARDICA), Президент - професор М. Худзик, керівник департаменту кардіології Медичного Університету, м. Лодзь, Польща;

- ННЦ " Інститут кардіології імені М.Д. Стражеска " Національної Академії Медичних Наук України (відділ аритмій серця, завідувач відділом д.м.н., професор Сичов О.С.), м. Київ, Україна;

- "Національний інститут терапії імені Л.Т.Малої Національної Академії Медичних Наук України (відділ артеріальної гіпертензії та профілактики її ускладнень, завідувач відділом д.м.н., професор Коваль С.М.) м. Харків, Україна.

Дослідження присвячено підвищенню ефективності лікування та покращенню прогнозу хворих на фібриляцію та/або тріпотіння передсердь на тлі артеріальної гіпертензії та ішемічної хвороби серця.

Буде продовжена співпраця науковців Інституту терапії в рамках:

- міжнародного багатоцентрового академічного дослідження - «Mobility Hypertension Management Study», яке присвячене оптимізації контролю та підвищенню ефективності лікування артеріальної гіпертензії і триватиме до 2022 р. Воно проводиться у 20 центрах 16 країн Європи під координацією International Society of Vascular Health - (ISVH®), France, куратор J. Torouchian. Угода про виконання укладена з Foundation-Medical Research Institutes (F-MRI);

- дослідження «Сучасний підхід до оцінки жорсткості судин (AAA Study)» із International Society of Vascular Health & Aging – (керівник проекту проф. Roland Asmar) та дослідження «Mobility Hypertension Management (M.H.M. study)», запропонованого International Society of Vascular Health – (ISVH®, France, куратор Jirar Torouchian), які триватимуть до 2022 р.

У теперішній час співробітники установи працюють над монографією по сімейним дисліпідеміям спільно з Європейським товариством атеросклерозу.

Більшість з вказаних напрямків обґрунтовано з наукового погляду та доцільно. Перспективні наукові дослідження, які вирішують задачі, які поставлено перед Інститутом в рамках загальнодержавних цілей, вже напрацьовано та будуть подовжено, що має документальне підтвердження.

Важливим, з точки зору підтримки наукових досліджень, є залучення додаткового фінансування за рахунок проведення досліджень фармацевтичних препаратів вітчизняного та міжнародного виробництва. Надзвичайно перспективним у зв'язку з цим є проведення апробації лікарських препаратів за узгодженням з Фармкомітетом та окремими договорами із фармкомпаніями.

Розробки нових методів діагностики, лікування та профілактики повинні впроваджуватися в загальнотерапевтичних та спеціалізованих відділеннях практичної ланки охорони здоров'я. У зв'язку з цим планується подальше співробітництво Інституту з терапевтичними стаціонарами, підпорядкованими обласним та міським відділам охорони здоров'я Харківщини та інших регіонів України та постійна співпраця з департаментом охорони здоров'я Харківської обласної державної адміністрації, департаментом охорони здоров'я Харківської міської ради, провідними спеціалістами з терапії для вирішення організаційних, методичних і практичних питань в області надання медичної допомоги терапевтичним хворим, проведення науково-практичних конференцій та днів спеціаліста для більш ефективного впровадження наукових розробок.

Важливим є формування єдиної концепції щодо поліпшення терапевтичної допомоги на рівні Харкова та області, можливо із залучення Північно-Східного регіону, завдяки визначенню пріоритетних та перспективних питань щодо профілактичного напрямку найбільш поширених НІЗ.

Висвітлення результатів наукових досліджень та впровадження їх в практику планується на шпальтах періодичної наукової печаті та шляхом видання монографій, підручників, посібників, методичних рекомендацій; виступів по радіо та телебаченню.

Планується підтримувати виконання дисертаційних робіт як співробітниками Інституту, так і лікарями практичної ланки охорони здоров'я, підвищити показник захищеності співробітників інституту.

Керівництво інституту прагне, щоби кожен завідуючий відділом був доктором медичних наук, а кожен науковий співробітник - кандидатом медичних наук (або виконувати дисертаційну роботу). Кожен завідуючий відділом повинен бути керівником наукової теми або відповідальним виконавцем за профілем його практичної діяльності.

Для підвищення кваліфікації наукових співробітників та лікарів Інституту необхідно створити умови для проходження ними стажування в провідних установах України та за кордоном.

Важливим аспектом наукової діяльності є видавнича діяльність.

Нагальні проблеми терапії, узагальнення досвіду різних терапевтичних шкіл традиційно будуть висвітлюватись в журналах, які видає Національна академія медичних наук України та її установи, в тому числі ДУ "Національний інститут терапії імені Л. Т. Малої НАМН України", («Український терапевтичний журнал» та «Сучасна гастроентерологія»).

З метою забезпечення моніторингу ефективності наукової діяльності установи вводиться комп'ютеризоване рейтингове оцінювання діяльності співробітників наукових підрозділів як одна із форм кількісного аналізу та контролю розвитку і підвищення якості наукових досліджень Інституту.

Важливим показником впливовості науковця, колективу науковців, установи, заснованим на кількості публікацій та їх цитуваннях, являється індекс Хірша. Започаткована рейтингова оцінка діяльності науковців Інституту та наукових відділів в цілому сприятиме його підвищенню.

Рейтингове оцінювання включає в себе наступні питання: публікаційна активність (кількість, монографій, енциклопедій, словників, підручників, посібників, наукових праць тощо; кількість електронних освітніх ресурсів; кількість публікацій у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України, кількість публікацій у наукових журналах, що індексуються в Web of Science Core Collection і Scopus; кількість документів, наданих центральним органам виконавчої влади, Адміністрації Президента України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України; кількість розроблених та введених в дію Національних стандартів України, Стандартів організації України (СОУ) та ін.), інноваційна активність (кількість охоронних документів на об'єкти права інтелектуальної власності, виданих в Україні та в інших країнах; кількість чинних патентів на винаходи, корисні моделі, свідоцтва на об'єкти авторського права, отриманих в Україні та за кордоном), міжнародна інтеграція (кількість проектів, що виконувалися за міжнародними рамковими програмами Європейського Союзу, кількість міжнародних науково-практичних заходів, організованих науковою установою, питома вага публікацій у вітчизняних і закордонних наукових журналах), престиж (кількість публікацій у закордонних наукових журналах, що індексуються у наукометричних базах Web of Science Core Collection і Scopus та ін.).

2 Лікувальна робота

ДУ "Національний інститут терапії імені Л. Т. Малої НАМН України" є головним як науковим, так і лікувальним терапевтичним закладом, що надає спеціалізовану медичну допомогу при різній терапевтичній патології населенню Харківського регіону та інших областей України.

З метою оптимізації роботи клініки ДУ «Національний інститут терапії імені Л.Т. Малої НАМН України» в умовах реформування охорони здоров'я та економії бюджетних коштів необхідно оптимізувати ліжковий фонд інституту шляхом скорочення частини існуючих ліжок. Покращення умов перебування хворих дасть можливість провести розрахунки та впровадити платні послуги на підставі І Постанови Кабінету Міністрів України від 17 вересня 1996 року № 1138 зі змінами «Про затвердження переліку платних послуг, які надаються в державних і комунальних закладах охорони здоров'я та вищих медичних навчальних закладах» та провести розрахунки вартості цих послуг та інших платних послуг, дозволених цією Постановою.

Треба залучити приватні організації для відкриття нових кабінетів та відділень, що дозволить розширити діагностичні та лікувальні можливості роботи клініки та значно скоротити навантаження на бюджет установи (оплата комунальних послуг та інше). Відкрити приватні кабінети комп'ютерної томографії, ЯМР томографії, ультразвукової діагностики судин. Провести необхідні заходи для створення локальної комп'ютерної мережі з метою подальшої реєстрації установи в електронній системі охорони здоров'я в рамках підготовки до роботи за договором з Національною службою здоров'я та отримання в подальшому фінансування з Національного бюджету, при необхідності.

Створити умови для отримання грантів різних організацій та фондів для подальшого розвитку матеріально-технічної бази інституту, проведення поточного і капітального ремонтів та інше.

Залучити інвесторів для здачі приміщень інституту в оренду. Вирішити питання щодо сплати комунальних послуг (оренди) кафедрами «Клінічної фармакології та внутрішньої медицини» і «Внутрішньої медицини № 1» Харківського національного медичного університету.

Продовжити впровадження в роботу клініки новітніх технологій та розробок наукових підрозділів інституту.

Придбати апарат для проведення капсульної ендоскопії, сучасні ультразвукові апарати та розширити спектр можливостей ультразвукової діагностики, впровадити стеатометрію підшлункової залози, зсувнохвильову еластометрію та компресійну еластометрію молочних залоз для поліпшення діагностики об'ємних утворень, ургентну ультрасонографію легень-BLUE protocol, ультрасонографію суглобів, ехокардіографічну оцінку товщини епікардіального жиру як маркера серцево-судинних захворювань.

З метою отримання достовірних результатів лабораторних досліджень продовжити проведення міжлабораторного контролю якості досліджень крові з іншими закладами країни та зарубіжжя, постійно удосконалювати методи

досліджень та розширяти їх можливості, придбати сучасний імуноферментний аналізатор.

Звернути особливу увагу на профілактичну діяльність співробітників клініки з метою пропаганди здорового способу життя, відмови від шкідливих звичок, своєчасного обстеження та лікування хворих з хронічними неінфекційними захворюваннями.

Оптимізувати роботу консультативної поліклініки інституту впровадити електронний запис на прийом до фахівців поліклініки та на дослідження до діагностичних кабінетів.

Постійно проводити підвищення рівня кваліфікації фахівців інституту, забезпечити проведення науково-практичних конференцій, вебінарів, лекцій, практичних занять з надання невідкладної допомоги та інше.

3 Організаційно-методична робота

Цей розділ програми передбачає, з урахуванням підпорядкованості Інституту терапії Національній академії медичних наук України, підвищення рейтингу установи на міжнародному рівні, проведення організаційно-методичної роботи на всеукраїнському рівні та в межах Харківського регіону.

На міжнародному рівні стратегічними напрямками співпраці є подальша популяризація та висвітлення напрацювань Інституту за кордоном, розширення міжнародних зв'язків з науковими установами інших країн, переважно країн СНД, Європи та США. Для цього збільшити участь науковців Інституту в міжнародних проектах, в науково-медичних форумах (з'їздах, конференціях, симпозіумах), участь провідних вітчизняних та закордонних вчених в наукових конференціях Інституту.

Важливим у цьому є пошук спільних науково-практичних проєктів, отримання грантів щодо наукової діяльності, стажування за кордоном співробітників Інституту по різних напрямках терапії, вивчення новітніх методів лікування з метою їх подальшого впровадження в медичну практику, в тому числі в роботу Інституту.

Перспективним на теперішній час є проведення в Інституті міжнародних вебінарів з проблем терапевтичного напрямку медицини: пошуку способів ранньої діагностики та своєчасного лікування на індивідуальному рівні.

Буде продовжена співпраця з науковими установами НАМН України, установами та підприємствами Харківщини з метою покращення організаційно-методичних підходів при проведенні науково-дослідних робіт.

Реалізація стратегічних напрямів розвитку Установи пов'язане з популяризацією основних наукових досягнень. Для цього обов'язковим видом діяльності установи до 2025 року є проведення конференцій різного рівня з основних проблем найбільш поширених НІЗ.

Важливим є створення сприятливого клімату у відповідних регіонах України для спілкування з провідними спеціалістами департаментів охорони здоров'я. У межах такої співпраці можливо проведення сумісних науково-практичних конференцій та круглих столів з проблемних питань, проведення

циклу освітніх лекцій щодо новітніх технологій, прийняття єдиної тактики при тій чи іншій коморбідній патології в терапевтичній практиці.

Враховуючи велику кількість пацієнтів з кардіопатологією, які потребують кардіохірургічної допомоги, необхідність єдиного підходу до вирішення цієї проблеми, необхідно створити єдину програму щодо розвитку кардіологічної терапевтичної та кардіохірургічної допомоги в Харківському регіоні.

Доцільним вважаємо закріпити за Інститутом терапії статус головного координатора програми з профілактики найбільш розповсюджених НІЗ.

У 2020-2025 рр. передбачається перегляд та удосконалення чинних клінічних настанов, стандартів та клінічних протоколів надання допомоги хворим терапевтичного профілю з урахуванням коморбідності із розробкою відповідних змін до наказів МОЗ (за потреби) для забезпечення систематичного моніторингу та аналізу їх виконання.

Серед пріоритетних напрямків буде впровадження нових досягнень в практику охорони здоров'я щодо персоналізованих методів лікування з врахуванням стану кишкового мікробіому, генетичних особливостей та інш.

Розглядається питання про створення наукових шкіл за різними науковими напрямками, а саме: сумісно з ДУ «Інститут загальної та невідкладної хірургії імені В.Т. Зайцева НАМН України» школи з аритмології (для лікарів), сумісно з ДУ «Інститут проблем ендокринної патології ім. В.Я. Данилевського НАМН України» - школи з попередження і лікування серцево-судинних і ниркових ускладнень діабету, а також для лікарів первинної ланки - школи реабілітації після інфаркту міокарда, центру післяінфарктної реабілітації, «школи профілактики артеріальної гіпертензії та її ускладнень» з плануванням в її рамках занять з лікарями щодо профілактики фібриляції передсердь та її ускладнень.

Доцільним є створення «Школи здорового довголіття», метою якої стане: ознайомлення медичних працівників із концепцією вік-асоційованих захворювань та передчасного старіння, впровадження методичних рекомендацій для лікарів первинного рівня з наданням алгоритмів щодо запобігання розвитку передчасного старіння та вік-асоційованих захворювань.

Важливим завданням в наступні роки є кадрове забезпечення Інституту. У зв'язку з цим вважаємо за доцільне таке спрямування науково-дослідницької, практичної роботи та кадрової політики, при якому кожен завідувач відділенням повинен бути кандидатом медичних наук з перспективою подальшого науково-практичного зростання.

В Інституті здійснюється постійний контроль за підвищенням кваліфікації практикуючих лікарів та наукових співробітників за напрямками їх діяльності із засвоєнням нових технологій діагностики, лікування та реабілітації хворих.

Згідно з Концепцією державної політики інформатизації охорони здоров'я для практичного впровадження інформаційних технологій в лікувальний та діагностичний процес, медичну науку і освіту необхідно завершити розпочату у 2019 році інформатизацію робочих місць в реєстратурі консультативної поліклініки, в приймальному відділенні; комп'ютеризацію робочих місць фахівців поліклініки, відділень клініки, створення локальної мережі та

під'єднання мережі до інтернету для готовності до співпраці з НСЗУ. Заплановано створення програмного забезпечення для можливості обміну інформацією між лікувальними закладами регіону, установами НАМН України, для підключення в систему e-Health.

Важлива роль відводиться роботі WEB-сайту Інституту, на якому висвітлюються надбання колективу, надається інформація про поточні справи та плани щодо діяльності Інституту в майбутньому. Враховуючи подальший розвиток сайту Інституту, важливим є вихід на міжнародний рівень, проведення відеоконференцій, подання інформації про життя Інституту іноземними мовами.

4 Матеріально-технічна база та комерційна діяльність

Розвиток наукових досліджень і проведення лікувальної роботи в повному обсязі неможливий без підвищення матеріально-технічної бази Інституту та її відповідності виникаючим потребам.

Слідкувати за станом приміщень інституту, своєчасно проводити ревізію і ремонт систем водопостачання, водовідведення, опалення, електромережі, ліфтів, апаратів, які працюють з підвищеним тиском та інше.

Проводити профілактичні роботи по підтриманню в належному стані покрівлі інституту. Поетапно відновити протипожежну сигналізацію в інституті, суворо дотримуватися протипожежних заходів.

Замінити обладнання в ЦСВ, в першу чергу, придбати автоклав.

Для забезпечення безпеки перебування хворих та персоналу у відділеннях інституту налаштувати відеоспостереження за основними об'єктами.